

Sofia Dobra

În Țara
Textelor Frumoase
Atelier de limba și literatură română
Clasa a IV-a

În Țara Textelor Frumoase

**Atelier de
limba și literatura română**

Clasa a IV-a

SEMESTRUL I

Cuvânt-înainte	4
Competențele specifice	4

Unitatea 1. Magia textului **7**

Lecția 1. Poezii-jucării de Daniela Crăsnaru . . .	8
Textul literar. Textul liric	9
Cuvântul	10
Cartea. Jurnalul de lectură	11

Lecția 2. Cărțile magice de Mircea Cărtărescu . .	12
Sensul cuvintelor	14
Povestirea orală și scrisă a unor fragmente de text	15
Compunerea pe baza unor cuvinte date . . .	15

Lecția 3. Devoratorul de cărți de Cornelia Funke	16
Ghilimelele. Punctele de suspensie. Perturbarea comunicării	19

Recapitulare. Cartea care mirosea urât de Caius Dobrescu	20
--	-----------

Evaluare. Într-o carte de Laura Grünberg	23
---	-----------

Unitatea 2. Povestiri de toamnă **25**

Lecția 1. Greierașul cântăreț de Ion Vlasiu . . .	26
Sunetele și literele. Silaba. Grupurile de sunete	29
Exprimarea acordului sau a dezacordului	31

Lecția 2. Umbrela roșie de Titel Constantinescu	32
Textul narativ	34
Vocalele alăturate ee, ii. Cuvintele care încep cu e. Despărțirea în silabe	35
Compunerea după plan și cu titlu dat	36

Recapitulare. Castana din poveste de Octav Pancu-Iași	38
---	-----------

Evaluare. Puțin guturai de Cleopatra Lorințiu	41
---	-----------

Unitatea 3. Construirea povestirii **43**

Lecția 1. Frederick de Leo Lionni	44
Verbul. Persoana și numărul verbului	47
Planul simplu de idei. Povestirea unor întâmplări	49

Lecția 2. Un cadou de la păpușa singuratică de Dare Wright	50
Planul dezvoltat de idei	53
Povestirea după plan	54
Timpurile verbului	55
Scrierea unor verbe	57
Textul informativ	58
Felicitarea	59
Compunerea cu început sau sfârșit dat	60

Recapitulare. Poveste de Crăciun de Charles Dickens	61
---	-----------

Evaluare. Veste de la bunicuța de Otilia Cazimir	63
--	-----------

Unitatea 4. Spațiul și timpul în povestire **65**

Lecția 1. Timpul lui Percy Jackson de Rick Riordan	66
Spațiul și timpul în povestire	68
Substantivul	69
Prezentarea unui proiect	71

Lecția 2. Șotia Domnișoarei Poimâne de Adina Rosetti	72
Spațiul și timpul în povești și în basme	74
Semnele de punctuație	75
Compunerea narativă liberă	76

Recapitulare. Ruxi despre spațiu și timp de Matthew Lipman	77
--	-----------

Evaluare. Viitorul începe luni de Ioana Pârvulescu	79
--	-----------

SEMESTRUL al II-lea

Unitatea 5. Personajul

Lecția 1. Ziua în care a fugit somnul

de Victoria Pătrașcu	82
Personajul. Felul personajelor.	
Trăsăturile fizice ale personajului	84
Pronumele personal	86
Invitația	87

Lecția 2. Fata babei și fata moșneagului

de Ion Creangă	88
Trăsăturile morale ale personajului	91
Pronumele personal de politețe	93
Adaptarea la particularitățile ascultătorului	94
Prezentarea unui personaj	95

Recapitulare. Pif, Paf, Puf de Cezar Petrescu

Evaluare. De ce au dispărut zmeii?

de Mircea Sântimbreanu	99
------------------------	----

Unitatea 6. Descrierea

Lecția 1. Aventurile lui Riki

de Ana Maria Florea	102
Descrierea unui obiect și a unei ființe	104
Adjectivul	105

Lecția 2. Istoria lui Răzvan de Horia Corcheș

Descrierea unui interior	107
--------------------------	-----

Lecția 3. Somnoroase păsărele...

de Mihai Eminescu	108
Descrierea unui peisaj.	
Versul. Strofa	109
Poziția adjectivului față de substantiv.	
Scrierea adjectivelor terminate în -iu	110
Compunerea după un suport vizual	111

Recapitulare. Salcâmii în floare

de Ion Agârbiceanu	112
--------------------	-----

Evaluare. Veverița de Mihail Sadoveanu

Unitatea 7. Dialoguri despre lume

Lecția 1. Micul Prinț

de Antoine de Saint-Exupéry	118
Dialogul. Dialogul în textul narativ	121
Cuvântul – parte de propoziție	122
Predicatul	123
Propoziția	124
Dialogul în banda desenată	125

Lecția 2. Crâmpei dramatic de Tudor Arghezi

Dialogul în teatru	128
Spectacolul și comunicarea nonverbală.	
Dramatizarea	129
Afișul	131
Subiectul	132
Acordul predicatului cu subiectul	133

Lecția 3. Cine poate ști? de Ana Blandiana

Harta	136
Cartea poștală	137
Felul propozițiilor	138
Compunerea narativă și dialogul	139

Recapitulare. Bronto, un dinozaur neastâmpărat

de Valentin Nicolau	140
---------------------	-----

Evaluare. Micuțul Nicolas de René Goscinny

și Jean-Jacques Sempé	143
-----------------------	-----

Unitatea 8. Plimbări, călătorii – o recapitulare finală

Lecția 1. Povestea lui Peter Iepurașul

de Beatrix Potter	146
Textul narativ. Personajul. Sensurile cuvintelor.	
Sunetele și literele. Compunerea narativă liberă	146

Lecția 2. Cartea cu Apolodor de Gellu Naum

Poezia. Textul nonliterar. Părțile de vorbire și de propoziție. Comunicarea orală	149
---	-----

Evaluare finală

Bareme de evaluare și de notare

Autoevaluarea progresului școlar

Anexe – materiale didactice

Conținuturi

- Textul literar. Textul liric. Cartea
- Cuvântul. Sensul cuvintelor. Ghilimelele. Punctele de suspensie
- Jurnalul de lectură. Povestirea orală și scrisă a unor fragmente de text. Compunerea pe baza unor cuvinte date. Perturbarea comunicării

Competențe specifice

În această unitate de învățare, profesorul vizează formarea următoarelor competențe specifice din programă:

- 1.1.** realizarea de deducții simple pe baza audierii unui text literar sau informativ accesibil;
- 1.2.** deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare previzibile;
- 2.1.** descrierea unui personaj dintr-o carte/dintr-un film, urmărind un set de repere;
- 2.2.** relatarea unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin;
- 2.3.** prezentarea ordonată logic și cronologic a unui proiect/a unei activități derulate în școală sau extrașcolar;
- 2.5.** manifestarea interesului pentru participarea la interacțiuni orale;
- 3.1.** formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare;

- 3.2.** asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențe proprii;
- 3.3.** extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit;
- 3.4.** evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii;
- 3.5.** sesizarea abaterilor din textele citite în vederea corectării acestora;
- 3.6.** manifestarea interesului pentru lectura literară și de informare;
- 4.1.** recunoașterea și remedierea greșelilor de ortografie și de punctuație în redactarea de text;
- 4.4.** povestirea pe scurt a unei secvențe dintr-o poveste/dintr-un film/desen animat/a unei activități/a unei întâmplări imaginate/trăite.

Dezghet. Joc din cuvinte

Se citesc versurile și se lipesc fișele pe un panou, obținându-se un tren. Învățătorul adaugă locomotiva pe care scrie *Poezie-jucărie*. Apoi, anunță titlul textului ce va fi studiat.

Înainte de lectură

- Poe
- alben vânt ud umbrelă
rumă răcoare ceață
viescă struguri rugini
recoltă plăcintă coaptă au
ploaie frig frunze îngălbenit
maro nori galben vânt ud umbră
la pardeauă brumă răcoare ceață
innorată nori albi atârș rugini
mere nari rădăcină coaptă aur
răsă frig frunze îngălbenit m
ellen vânt ud umbrelă pardeauă
rare călătorie tîndoc
- ploaie frig frunze îngălbenit
brumă răcoare ceață
ere recoltă plăcintă coaptă
ploaie frig FRUNZE îngălbe
maro nori galben vânt ud umbr
pardeaiu brumă răcoare ce
mere recoltă plăcintă coaptă au
ploaie frig frunze îngălbenit m
nori galben vânt ud umbră
- ploaie frig frunze
ingălbenit maro galben nori vânt
ud
umbrelă pardeaiu brun
- răcoare ploaie frig
frunze ingălbenit
soamnă
pardeaiu brumă
ploaie frig frunze nori

Ce frumos ne jucăm
cu toate cuvintele
pe care le știm!
Facem din ele grădină,
casă, chilim¹.
Și ce multe cuvinte
am învățat.
Toate ne lasă pe limbă
gust parfumat.
Dacă știi să le-alegi
ca pe mărgele,
să le mângâi
și să le-ncălzești,
poți face cu ele povești,
iar dacă mireasma,
culoarea și clinchetul²
le știi potrivi,
poți face cu ele
chiar și poezii-jucării.

Lectura și primele impresii

1. Ascultă lectura model și spune la ce folosesc cuvintele în joc.
2. Citește poezia în gând. Subliniază, folosind creionul, cuvintele necunoscute. Întreabă-ți colegul de bancă sau învățătorul pentru a te lămuri.
3. **Concurs de lectură.** Formează un juriu alcătuit din 5 – 7 elevi. Restul clasei se împarte în grupe de câte cinci elevi. Fiecare membru al grupei citește o comunicare din poezie. Juriul alege grupa care a citit cel mai expresiv, folosind pentru evaluare grila de mai jos.

¹ *chilim* – covor cu două fețe.
² *clinchet* – sunet produs de clopoței, de zurgălăi, de ciocnirea a două obiecte de metal sau de sticlă.

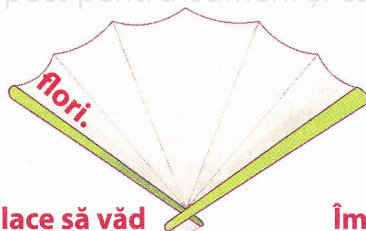
Toți elevii	Da	Nu
• au citit expresiv		
• au pronunțat corect și clar cuvintele		
• au avut o intonație potrivită		
• au folosit gesturile și mimica potrivite		

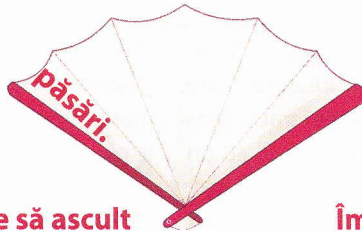
Răspunde!

Înțelegerea textului

1. Completează lamele evantaielor, precizând ce îți place să vezi, să asculți și să citești, ca în model.

Îmi place să văd

Îmi place să ascult

Îmi place să citesc

2. Care sunt felurile de texte literare amintite în poezie?

3. **Pastila de ortografie.** Alege forma corectă din comunicările de mai jos.

a. Ști/Știi poezia. b. Ai ști/știi, dacă ai învăța. c. Vei ști/știi, dacă înveți. d. Să ști/știi că ai greșit.

Lucrează!

Interpretarea textului

1. **Joc. Piramida.** Lucrează în pereche. Căutați în text și faceți o listă cu simțurile cărora li se adresează cuvintele. Notați și fragmentele de text corespunzătoare. Uniți-vă trei perechi și completați lista. Câte un reprezentant al fiecărei grupe prezintă rezultatul în fața clasei.
2. De ce crezi că pentru poezie cuvintele trebuie potrivite?
3. Explică asemănarea dintre un text și grădină, casă, covor.
4. Ce semnificație are titlul poeziei?

Observă!

Prin text

Textul literar. Textul liric

1. Ce fel de lucruri sunt cele construite din cuvinte: reale sau imaginare? Motivează-ți răspunsul.
2. Cuvintele nu se pot mânca și totuși, în text, au *gust parfumat*. Explică această însușire.
3. Cum sunt considerate cuvintele, dacă le *mângâi*?
4. Ce sentimente ți-a transmis textul?
5. Pentru tine poezia este un joc sau nu? De ce?

Recapitulează!

Textul literar prezintă lucruri imaginare și permite îmbinări neobișnuite de cuvinte prin care se transmit stări sufletești și gânduri.

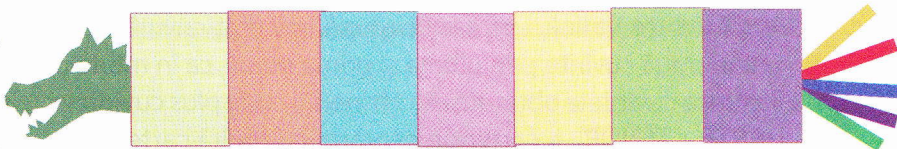
Textul liric transmite mai ales sentimente și idei individuale despre lume.

Lucrează!

După lectură

1. **Joc. Balaurul poet.** Din coli de hârtie colorate și lipite se fac solzii balaurului pe care se scriu versuri și care se prind de capul său. Se formează grupe de 8 – 9 elevi. Fiecare elev scrie un vers pe o coală și o îndoaie, încât elevul care urmează să nu vadă ce a scris. Un reprezentant al grupei citește în fața clasei textul obținut, care poate fi amuzant.
2. **Portofoliu. Colecția de cuvinte.** Întocmește trei liste de cuvinte: unele care sună frumos, unele care îți amintesc o întâmplare și unele care te fac să visezi. Citește listele colegilor. Poți să-ți îmbogățești listele de-a lungul anului, punându-le într-o mapă.

Observă!

Actualizare

Cuvântul

1. Citește articolul de dicționar referitor la cuvânt.

s.n. – substantiv
neutru

CUVÂNT, cuvinte, (s.n.) 1. Unitate de bază a vocabularului, care reprezintă asocierea unui sens (sau a mai multor sensuri) cu un complex sonor; vorbă. 2. Gând, idee exprimată prin vorbe; spusă. 3. Cuvântare, discurs, conferință. 4. Învățătură, îndrumare,

sfat. 5. Promisiune, făgăduială; angajament. 6. Păreră, opinie exprimată; punct de vedere. 7. (Mai ales la pl.) Discuție; ceartă, ciorovăială. 8. Motiv, cauză.

CUVÂNTA, cuvântează, (vb.) 1. A vorbi, a grăi, a zice; a declara. 2. A ține un discurs.

pl. – plural

vb. – verb

2. Precizează ce arată prescurtările din articolul de dicționar.

3. Construiește oral câte o propoziție pentru fiecare sens al termenului *cuvânt* din articolul de dicționar.

4. În ce ordine sunt așezate cuvintele în dicționar?

5. **Joc. Cuvinte răsucite.** Înlocuiește primul sunet al cuvântului *gust* pentru a găsi cuvinte noi.

6. **Joc. Schimbă vocala.** Lucrează în pereche. Alegeți o vocală din seria A pentru a forma cu aceasta alte două cuvinte cu sunetele din seria B, ca în modelul dat.

B.

t	i	r
t	i	x

t		b
t		ș

t		c
t		m

t		p
t		v

Recapitulează!

Cuvântul are un înțeles (conținut) și este alcătuit din sunete (formă). În dicționar, cuvintele se așază în ordine alfabetică.

Lucrează!

Exerciții

1. **Joc. Cuvinte-valiză.** Lucrează în grupă. Inventează cuvinte noi cărora să le dai o definiție neașteptată, unind două cuvinte prin ultima și prima silabă, ca în modelul dat. Puteți adăuga un desen care să ilustreze cuvintele obținute din termenul *carte* plus cuvintele: *telefon, tenis, terasă, teren, tezaur*.

CARTE + TENOR → cartenor; cântăreț cu multă carte.

2. **Joc. Cuvinte răsucite.** Lucrează în pereche. Găsiți cuvinte noi prin schimbarea primului sunet al termenului *filă*. Câștigă cei care, într-un minut, formează cele mai multe cuvinte.

3. Creează imagini originale, punând lângă substantivele de mai jos un verb care arată o acțiune omenească. De exemplu: Copacul *râde*.

Florile ... • Păsările ... • Soarele ... • Cuburile ... • Stiloul ... • Literele ... • Cuvintele ... • Cărțile ...

4. Caută în dicționar cuvintele *text* și *carte*. Alcătuieste câte o propoziție pentru fiecare sens al cuvintelor.

